

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.  
c/o Tapani Saimovaara  
Päijänteentie 12 A 1  
17200 Vääksy  
phly@phly.fi  
www.phly.fi



## **Lahden kaupunki kaavoitus / Markus Lehmuskoski**

**Asia:** Rälssinmäen petolintuhavainnot / Rälssinmäen jätemaiden vastaanottoalueen laajennus

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja tutkimusta, luonnon- ja ympäristösuojelua sekä kestävää kehitystä. PHLY sai lausuntopyyynnön Rälssinmäen petolintuhavainnoista, koskien erityisesti mehiläishaukkaa ja huuhkajaa ja lausuu niistä seuraavaa:

### **Tausta**

Selvityspyynnön mukaan Lahden kaupungin kaavoitusosastolla on tehtävänä asemakaavatyö Jokimaan kaupunginosaan Rälssin mäen ympäristöön, jonka tavoitteena on selvittää mahdollisuus laajentaa nykyistä maan- ja lumenvastaanottoaluetta luoteeseen päin. Alueelle tehdyn luontoselvityksen mukaan laajennusta varten aiotulta alueelta havaittiin viitteitä huuhkajan reviiristä, mutta lajia ei havaittu tai lajin pesimäpaikkaa ei löydetty. Lisäksi alueella havaittiin myös mehiläishaukkapari.

ELY-keskus ja ympäristöpalvelut nostivat nämä havainnot esille kaavasta antamissaan lausunnoissa, joiden perusteella teetettiin vielä luontoselvityksen täydennys. Nyt ELY-keskus on kommentoinut, että siihen olisi hyvä liittää myös paikallisen lintutieteellisen yhdistyksen näkemys kyseisten lajien esiintymisestä alueella.

### **Havainnot Tiira-lintutietojärjestelmässä**

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys tarkasteli Tiira- lintutietojärjestelmään ilmoitettujen havaintojen perusteella mehiläishaukan ja huuhkajan esiintymistä alueella ajanjaksolla 1.1.2015-19.11.2019. Havaintoihin on poimittu ilmoitukset, jotka koskevat Rälssiä tai sen lähialueita.

### *Huuhkaja*

Rälssi ja sen lähialueet ovat useiden pöllöjen elinympäristöä. Taulukossa 1 on esitetty ajanjakson 1.1.2015-22.11.2019. pöllöhavainnot Rälssin alueelta ja sen lähiympäristöstä. Huuhkajahavainnot tai huuhkajaan viittaavat havainnot on merkitty taulukkoon harmaalla. Tiirasta löytyvien havaintojen lisäksi käytiin lausunnon valmistelun yhteydessä keskustelua PHLY:ssä. Seuraavaan on kirjattu sähköposteista joitakin lisätietoja ja kommentteja

Taulukon 1 rivillä 8 olevasta huuhekajahavainnosta:

*"Keskellä päivää nähty lintu. Se nousi jostain alueen penkan etelälaidalta ja katosi hyvin matalalla alueen pohjois/koilliskulman metsän sisään paikkaan, jossa kartalla on myös jokin jyrkäne. Ei ollut tilanteessa nähtävissä, oliko linnulla esim. saalista mukanaan. Huuhkajalle tuo ajankohta on jo pesimäaika."*

*"Silti ainakin itse uskon mahdollisuuteen, että Rälssin alueellaon/ainakin voisi olla huuhekajareviiri. Eri asia sitten miten säännöllisesti ja missä milloinkin. Kaupungin ja liikenteen melu haittaa kuuntelua ja kuuluvuutta, eikä huuhekaja välttämättä ole kevättalvella äänessä kuin muutamana yönä. Jos ei sattumalta osu kohdalle, niin jää tuommoisesta paikasta helposti huomaamatta. Mahdollisen poikueen äänet voisivat kesä-heinäkuussa öisin kuulua helpommin, mutta sitäkin pitäisi vartavasten etsiä."*

Taulukko 1. Rälssin tai sen lähialueen pöllöhavainnot 1.1.2015-22.11.2019. Lajijärjestys. (Lähde: Tiira)						
- huuhekaja; lehtopöllö; lapinpöllö; hiiripöllö; viirupöllö; sarvipöllö; varpuspöllö; iso pöllö; keskikokoinen pöllö; pieni pöllö						
Rivi	Laji	Ajankohta	Kunta	Paikka	Määrä	Lisätiedot
1	Hiiripöllö	28.11.2017	Lahti	Jokimaa, Rälssinkall...	1	p
2	Hiiripöllö (Koonti)	2.-4.3.2018	Lahti	Tuomenoja, Kallioine...	1	p Samalla paikalla myös...
3	Hiiripöllö (Koonti)	22.-29.12.2017	Lahti	Jokimaa, Kallioinen	1	p Lieneekö Ala-Okeroinen...
4	Hiiripöllö (Koonti)	6.-18.12.2017	Lahti	Ala- Okeroinen - Kuk...	1	k 1kv p reng Ehkä sama ...
5	Hiiripöllö (Koonti)	5.-9.12.2017	Lahti	Okeroinen, Ali-Äijäl...	1	p Eri lintu kuin Kempil...
6	Hiiripöllö (Koonti)	30.11.-2.12.2017	Lahti	Ali-Juhakkala, Nikul...	1	p
7	Huuhekaja (Koonti)	21.3.2018	Lahti	Ali-Juhakkala, Porvo...	1	p
8	Huuhekaja (Koonti)	28.3.2016	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	Nousi rinteestä jokseenk...
9	Iso pöllö	5.5.2018	Lahti	Tuomenoja	1	p Nähty ikkunasta hahmo...
10	Lehtopöllö	8.9.2019	Lahti	Tuomenoja	1	p
11	Lehtopöllö	23.4.2019	Lahti	Tuomenoja, Rälssinka...	1	Ä
12	Lehtopöllö	23.2.2019	Lahti	Tuomenoja, Rälssinka...	1	ä
13	Varpuspöllö	16.3.2017	Lahti	Ala-Okeroinen, Lintu...	1	Ä Lähdin...
14	Varpuspöllö	21.12.2016	Lahti	Ala-Okeroinen, Rälss...	1	p
15	Varpuspöllö	13.12.2015	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	p
16	Varpuspöllö	3.3.2015	Lahti	Jokimaa	1	Ä
17	Varpuspöllö (Koonti)	16.10.-6.11.2016	Lahti	Tuomenoja	1	Pihapiirin linnunpöntössä
18	Viirupöllö	13.12.2017	Lahti	Jokimaa, Pietilä	1	p koon perusteella luult...
19	Viirupöllö	11.12.2017	Lahti	Jokimaa, Rälssinkall...	1	p koon perusteella olete...
20	Viirupöllö	24.1.2016	Lahti	Ala-Okeroinen, Rälss...	1	p

Merkkien selitteet sarakkeessa lisätiedot:

- p = paikallinen
- k 1kv p = koiras, ensimmäisen vuoden yksilö, paikallinen
- Ä = laulua
- ä = ääntelyä
- vihreä väri riveillä: Rälssissä havaitut huuhekajat

Alueelta on myös vanhempia havaintoja huuhekajasta.

## *Mehiläishaukka*

Mehiläishaukasta tai mehiläishaukka/hiirihaukkalajista on tehty aikavälillä 1.1.2015-22.11.2019 ilmoituksia yhteensä 28 kpl, joista 9 kpl on tai viittaa paikalliseen yksilöön (Taulukko 2). Havainnot on merkitty taulukkoon harmaalla värillä. Havaintorivit 14 ja 15 viittaavat pesivään pariin ja poikasiin.

## *Tikat*

Rälssin metsä, johon myös lausunnon kohteena oleva metsä osa kuuluu, on tikkojen suosimaa aluetta. Alueella on pysyvä pohjantikan reviiri. Pohjantikan pesintä on löydetty tänä kesänä eteläiseltä metsäalueelta (Kuva 1). Edellisessä pohjantikka pesi kalliojyrkänteiden juurella. Palokärki, käpytikka ja harmaapäätikka ovat myös Rälssinmetsien lajistoa. Metsien reuna-alueet ovat myös pikkutikalle sopivaa ympäristöä.

## **Alueen linnustollinen merkitys**

Rälssinkallion alue sijoittuu Lahden mittakaavassa tärkeäksi tunnistetulle pesimälinnustoalueelle Jokimaan metsät, jonka rajaus on julkaistu Lahden II Lintuatlaksen 2. painoksessa (Metsänen, T. 2014). Nykyisellä maantäyttöalueella ei ole juurikaan merkitystä alueen metsälinnuille, mutta laajennuksen myötä hankkeella on mahdollisia vaikutuksia myös metsälajistoon.

Mäen lakialueilla ja ruderaattikasvustoilla on kuitenkin merkitystä muillekin lintulajeille kuin metsälajeille. Alueella on havaittu parina syksynä mm. uhanalaisia tunturikiuruja (CR – äärimmäisen uhanalainen laji).

Taulukko 2. Rälssin tai sen lähialueen mehiläishaukkahavainnot 1.1.2015-22.11.2019. Lajijärjestys. (Lähde: Tiira)  
- mehiläishaukka; mehiläishaukka / hiirihaukkalaji; mehiläishaukkalaji

Riv i	Laji	Ajankohta	Kunta	Paikka	Määrä	Lisätiedot
1	Mehiläishaukka	22.8.2019	Lahti	Rälssinkallion maank...	7	m SE
2	Mehiläishaukka	6.8.2019	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	3	p
3	Mehiläishaukka	5.8.2019	Lahti	Rälssinkallion maank...	4	1 +++ SE, 1 - - S, 2 ++ S...
4	Mehiläishaukka	15.7.2019	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	1	p
5	Mehiläishaukka	28.5.2019	Lahti	Rälssinkallion maank...	2	p Tuohijärven kallioiden...
6	Mehiläishaukka	22.8.2018	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	m kiert
7	Mehiläishaukka	28.6.2018	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	1	kiert
8	Mehiläishaukka	12.6.2018	Lahti	Luhdanjoki, lintutor...	1	kiert
9	Mehiläishaukka	29.5.2018	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	1	p
10	Mehiläishaukka	19.9.2017	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	1kv m S
11	Mehiläishaukka	23.8.2017	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	3	2 m E, 1 p kiert
12	Mehiläishaukka	15.8.2017	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	5	1 m S, 3 m S, 1 m S
13	Mehiläishaukka	26.8.2016	Lahti	Rälssinkallion maank...	11	m S-E
14	Mehiläishaukka	9.8.2016	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	3	kiert än
15	Mehiläishaukka	1.7.2016	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	3	2 pariutuneet S-puolella ...
16	Mehiläishaukka	23.5.2016	Lahti	Luhdanjoen Pysäköint...	1	m p
17	Mehiläishaukka	21.5.2016	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	1	p
18	Mehiläishaukka	16.5.2015	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	1	p laskeutui puuhun
19	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	22.8.2019	Lahti	Rälssinkallion maank...	2	m p kiert
20	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	5.8.2019	Lahti	Rälssinkallion maank...	2	kaukana S-puolella p
21	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	12.6.2018	Lahti	Luhdanjoki, lintutor...	2	Kaukana korkealla kiert ...
22	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	19.9.2017	Lahti	Rälssinkallion maank...	2	m SSE
23	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	4.9.2017	Lahti	Ala-Okeroinen, Yli-S...	1	kiert
24	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	26.8.2016	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	m
25	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	21.8.2016	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	3	2 Kaukana kiert, 1 kiert...
26	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	12.6.2016	Lahti	Luhdanjoen lintutorn...	2	p Kaarteli kaukana melk...
27	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	19.8.2015	Lahti	Rälssinkallion maank...	1	p Kaukana S-puolella.
28	Mehiläishaukka / hiirihaukkalaji	1.7.2015	Lahti	Tuomenoja	1	kiert

Merkkien selitteet sarakkeessa lisätiedot:

- m SE = muuttava, etenemissuunta kaakkoon
- 1 +++ SE, 1 - - S, 2 ++ S: määrä (kpl) ohituspuoli (+++) ja suunta (S=etelä)
- p = paikallinen; kiert=kiertelevä
- k 1kv p = koiras, ensimmäisen vuoden yksilö, paikallinen
- Ä = laulua; ä = ääntelyä; än = ääntelevä, nähty

Lisäksi vuosilta 2012 ja 2013 alueelta on reviiiriin viittaavia havaintoja soidintavista linnuista.

## **Epävarmuustekijät**

Tiiran havainnot koostuvat pääasiassa ns. hajahavainnoista ja niiden perusteella ei voida tehdä päätelmiä esiintyykö (pesiikö) jokin laji alueella vai ei. Hajahavainnot eivät ole tehty systemaattisesti tai ne eivät korvaa systemaattisia linnustoselvityksiä. Olemassa olevista havainnoista voidaan kuitenkin saada viitteitä laji(e)n esiintymisestä.

Albus luontopalveluiden luontoselvitykseen ko alueelta vuodelta 2018 ei ole sisällynyt pesimälinnustoselvitystä. Myöskään luontoselvityksen täydennys raporttiin liittyen ei ole tehty maastoinventointeja, vaan on käytetty LUOMUKSEN Rengastustoimiston tietoja. Asiassa huomionarvoista on, että myöskään Rengastustoimiston tiedot eivät ole kattavia ja niiden perusteella ei voida päätellä esiintyykö alueella ko petolintuja vai ei. Jos alueelta ei ole aktiivisesti etsitty petolinjen pesiä, niin havaintoja ei saada, vaikka lajeja pesisikin siellä. PHLY:n mielestä tämä epävarmuustekijä aineistossa olisi pitänyt selvästi tuoda esiin luontoselvityksen täydennyksessä.

## **Johtopäätökset ja suositukset**

PHLY:n tietojen ja näkemyksen mukaan sekä luontoselvityksessä saatujen viitteiden perusteella alueella tai sen tuntumassa voi sijaita huuhkajan reviiri ja pesimäpaikka. Myös mehiläishaukan esiintyminen on mahdollista. Molemmat lajit voivat olla pesimäaikaan piilottelevia ja eivät välttämättä pesi joka vuosi, riippuen ravintotilanteesta ja yksilöiden vaihtumisesta johtuen.

PHLY suosittelee, että alueella tehdään pesimälinnustoselvitys. Pesimälinnustoselvityksen tulisi kattaa mielellään koko lajisto, mutta minimissään uhanalaiset ja Lintudirektiivin I-liitteen lajit sekä lajit jotka on mainittu Lahden II Lintuatlaksen huomionarvoisena lajistona tai vanhan metsän lajeina. Lisäksi selvityksessä tulisi erityisesti panostaan huuhkajan ja mehiläishaukan etsimiseen, koska ”perustasoisessa” pesimälinnustokartoituksessa lajit saattavat jäädä havaitsematta – huuhkaja aikaisen soitimensa ja mehiläishaukka myöhäisen soitimensa – vuoksi. Molemmat lajit ovat uudessa uhanalaisuusluokituksessa luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN) lajeiksi. Selvitysalueen tulisi olla kaava-alue laajempi, jotta mahdollisesti lähellä kaava-alueen olevien lintureviirien olemassa olo tunnistetaan ja hankkeen vaikutukset niihin voidaan arvioida ja pesäpaikat ottaa huomioon suunnittelussa, metsänkäytössä ja suojelussa vaikka itse pesäpaikat sijaitisivat kaava-alueen ulkopuolella.

## **Muuta huomioon otettavaa Rälssin alueesta**

PHLY käyttää hyväkseen mahdollisuuden ottaa kantaa myös itse alueen toimiin. Alle on listattu asioita, jotka hyödyttäisivät alueen linnustoa ja lintuharrastusta:

- nykyinen täyttömäen lakialue pitäisi jättää avoimeksi metsittämättä sitä. Viime vuosina siellä on syysmuuttoaikana havaittu uhanalainen tunturikiuru, ja se laji nykyisin viivähtää muuttoaikana nimenomaan avoimilla ”tunturimaisilla” täyttömäillä tai vastaavilla paikoilla. Useammin se siellä ehkä havaittaisiin, mikäli Rälssin alueella olisi mahdollista käydä vapaammin havainnoimassa. Alue on puomitettu työmaa-alue.
- myös vuorihemppoja on havaittu satunnaisilla kevät- tai syysmuuton aikaisilla käynneillä silloin tällöin.

- täyttömäen lakialueelle PHLY ehdottaa lintujen havainnointipaikan tekemistä. Mikäli lakialue jätettäisiin metsittämättä, tornin rakentamisen sijasta toimisi erinomaisesti maa-aineista tehty laajahko kumpare. Tämä olisi PHLY:n toivomus ja samalla se on myös edullinen rakentaa ja ylläpitää.
- Avoin lakialue voisi toimia hyvänä paikkana myös monille hyönteisille ja jopa uhanalaisille sitä ympäristöä kaipaaville perhosille. Mikäli perhoskartoitusta ei ole tehty, olisi se tehtävä.
- Alueelta ei ole myöskään tehty lepakkokartoitusta. Kaikki Suomessa tavatut lepakot kuuluvat Luontodirektiivin IV a) liitteen lajeihin.

Asikkalassa 30. päivänä marraskuuta 2019

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistys

Tapani Saimovaara  
Puheenjohtaja